

7. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-4-20>

УДК 336.01

Борисова І.С.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту,
Полтавська державна аграрна академія

Borisova Iryna

Poltava State Agricultural Academy

НОВІТНІ НАПРЯМИ РОЗВІТКУ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПОТРЕБАМИ СУСПІЛЬСТВА ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЄЮ ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена розгляду новітніх тенденцій та напрямів фінансової науки за останні десятиріччя у зв'язку з глобалізацією економіки і новими потребами суспільства. Використовуючи фінанси, держава виконує соціальну функцію суспільного добробуту. Наука про фінанси змінюється разом із розвитком людства, новими цілями та завданнями, які потрібно вирішувати у світлі останніх перетворень. Фінансова наука покликана сприяти у вирішенні таких питань, як: охорона навколишнього природного середовища, планування особистого фінансового простору, прийняття правильних фінансових рішень, а також вирішення соціальних питань тощо. Це наука, яка розвивається, моделює і змінюється, вивчення її стає більш цікавим і корисним для молоді, тому що розкриває нові можливості та підходи. Фахівці-фінансисти різних напрямів, особливо тих, які з'явилися нещодавно, стають більш конкурентноспроможними на ринку праці.

Ключові слова: поведінкові фінанси, теорія перспектив, екологічне фінансування, особисті фінанси, інвестиційні можливості, оптимізація грошових потоків, складання персональних бюджетів.

Постановка проблеми. Метою нашого дослідження є аналіз концептуальних нових підходів щодо напрямів фінансової науки і появи нових фінансових тенденцій та інструментів. Розглянуто, яким чином глобальний розвиток економічного і суспільного життя впливає на розуміння фінансів і бачення цієї економічної категорії згідно з проблемами світу на сучасному етапі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням у галузі фінансової науки і формуванням новітніх напрямків розвитку, можливо прослідкувати в роботах таких вітчизняних учених, як: М.М. Артус [1], П. Ілляшенко [2], Н.М. Магвійчук [4], Ю.С. Рибалко [5], А.С. Шолойко [7]. Серед іноземних дослідників, які зробили внесок у подальший розвиток фінансової науки, варто відмітити Д. Канемана та А. Тверського [9], Р. Талера та Н. Барберіса [16], Дж.Р. Ріттера [15] та ін.

Аналіз праць указаних авторів із цієї проблематики свідчить про актуальність цього дослідження. Нові напрями фінансової науки дають можливість вирішувати глобальні завдання, які виникають перед суспільством, науковці повинні допомогти у розв'язанні цих насущних питань. Виділення найважливіших спряму-

вань, врахування різноманітних поглядів вітчизняних і зарубіжних дослідників, формування закономірностей і тенденцій фінансової науки дає змогу формувати нові курси розвитку.

Формування цілей статті. Мета статті – простежити нові напрями фінансової науки у світі у зв'язку з новими потребами і завданнями, які стоять перед суспільством. Проаналізувати, як фінанси допомагають вирішувати актуальні проблеми, які виникають на сучасному етапі. Фінанси останнім часом порівнюють усе більше з мистецтвом, мораллю, екологічною безпекою, з особистістю, із соціальною забезпеченістю, з психологічними факторами прийняття фінансових рішень тощо. Це не тільки відносини з приводу формування бюджету держави, корпорацій, різноманітних фондів, діяльності банківських систем, фондових бірж, кредитних установ, а це насамперед інструмент у вирішенні завдань соціального характеру. Нам було цікаво дослідити нові тенденції та напрями науки про фінанси за останні десятиріччя в зв'язку з глобальним розвитком економіки і подивитися на «фінанси» під іншим кутом, відійти від класичного розуміння цього поняття.

Виклад основного матеріалу. Колись у стародавній часи термін «фінанси» мав негативний характер, він означав «обов'язкову сплату грошей» чи будь-який «примусовий платіж» на користь держави. У час глобального розвитку економіки наука «про фінанси» не стоїть на місці, а розвивається разом із потребами економічного і соціального життя суспільства. Фінанси покликані служити реальній економіці, змінювати і покращувати основу економічної системи і, в кінцевому підсумку, сприяти відновленню економіки, а також усебічному і сталому розвитку світу. Одним із нагальних питань є перегляд і перебудова основних цінностей людського суспільства, тому фінанси виходять на новий рівень свого існування. Весь цивілізований світ уже давно поєднує фінанси з такими напрямками, як: охорона навколишнього природного середовища, психологія прийняття фінансово-економічних рішень, планування особистого економічного простору, моральні цінності суспільства тощо.

Що таке фінанси насправді? Фінанси – це мистецтво чи наука? Коротка відповідь на це питання – «і те, й інше». Фінанси повинні сприяти всебічному розвитку базової економіки і людської цивілізації. Фінанси як галузь досліджень і сфера бізнесу, безумовно, мають глибоке коріння в суміжних наукових галузях, таких як статистика і математика. Крім того, багато сучасних фінансових теорій нагадують наукові математичні формули. Проте не можна заперечувати той факт, що фінансова індустрія також включає ненаукові елементи, які порівнюють її з мистецтвом [8].

Вітчизняні науковці під час трактування сутності фінансів більше схилиються до думки, що «фінанси» – це система економічних відносин, пов'язаних з обміном, розподілом і перерозподілом у грошовій формі вартості ВВП, і розглядають їх з погляду фундаментальних наукових концепцій [1, с. 128]. Фінансова наука включає такі розділи: науку про державний бюджет; науку про державні доходи і видатки; науку про податки; науку про фінанси підприємницьких структур; науку про державний кредит; науку про місцеві фінанси, страхування тощо.

Більшість зарубіжних науковців розглядають фінанси з практичного погляду і стверджують, що «фінанси» – це термін, який описує вивчення і систему грошей, інвестицій та інших фінансових інструментів. Деякі економісти вважають за краще ділити фінанси на три категорії: державні фінанси, корпоративні фінанси й особисті фінанси [1, с. 129].

Зараз у світі у зв'язку з тим, що суспільство стало приділяти більше уваги духовним, моральним і екологічним цінностям, з'явилися нові напрями дослідження фінансової науки, які покликані допомогти у вирішенні багатьох питань, які стоять перед суспільством. Зовсім нещодавно виникла така сфера фінансової науки, як соціальні фінанси, яка має назву «поведінкові фінанси», вони прагнуть виявити когнітивні (наприклад, емоційні, соціальні та психологічні) причини фінансових рішень.

Поведінкові фінанси, підгрупа поведінкової економіки, засновані на психології для пояснення аномалій фондового ринку, таких як різке підвищення або падіння курсу акцій. Мета полягає в тому, щоб визначити і зрозуміти, чому люди роблять певний фінансовий вибір. У межах поведінкового фінансування передбачається, що інформаційна структура і характеристики учасників ринку систематично впливають на індивідуальні інвестиційні рішення, а також на ринкові результати.

Деніел Канеман і Амос Тверський, на думку багатьох, є батьками поведінкових фінансів. Ці два когнітивних психологи почали співпрацювати один з одним у кінці 1960-х років, в кінцевому підсумку опублікувавши близько 200 робіт у цій галузі. Велика частина робіт Канемана і Тверського присвячена тому, як різні психологічні концепції пов'язані з поведінкою у фінансовій сфері. Їхня стаття «Теорія перспектив: аналіз рішень в умовах ризику» є однією з найбільш часто цитованих в економічних журналах. Відзначена нагородами їхня теорія перспектив, яка показує, як люди дійсно приймають рішення у невизначених ситуаціях. У 2002 році Канеман отримав Нобелівську меморіальну премію з економічних наук «за те, що він інтегрував ідеї психологічних досліджень в економічну науку, особливо щодо людського судження і прийняття рішень в умовах невизначеності». Канеман показав, що люди не завжди діють, виходячи з раціональних особистих інтересів, як пророкує економічна теорія максимізації очікуваної корисності. Ця концепція має вирішальне значення для галузі досліджень, відомих як поведінкові фінанси. Канеман провів своє дослідження з Амосом Тверським, але Тверський не мав права на отримання премії, тому що він помер в 1996 році, а премія не присуджується посмертно [9].

Якщо Канеман і Тверський були засновниками поведінкових фінансів, то Річард Талер вивів поведінкові фінанси на новий рівень, зі стану зародження в мейнстрім. Талер розробив свої теорії на основі зростаючого усвідомлення недоліків традиційних фінансових теорій, оскільки вони відносяться до поведінки в реальному світі. Прочитавши чорнову версію роботи Канемана і Тверського по теорії перспектив, Талер дійшов висновку, що психологічна теорія (а не традиційна економіка) може допомогти пояснити цю ірраціональність. Згодом Талер співпрацював з Канеманом і Тверським, поєднуючи економіку і фінанси з елементами психології, щоб розробити такі концепції, як ментальний облік, ефект обдарованості та інші упередження, які впливають на поведінку людей. Загалом шість Нобелівських премій було присуджено за поведінкові дослідження, у тому числі Річарду Тайлеру в 2017 році [10].

Наука про поведінку у сфері фінансів нині широко і добре вивчена, вона охоплює такі види діяльності, як витрати, інвестиції, торгівля, фінансове планування, управління портфелем і комерція. На основі цього можна стверджувати, що поведінкові фінанси – напрям, що використовує напрацювання психології для

підвищення та удосконалення пояснювальних та прогностичних можливостей фінансової теорії шляхом дослідження впливу ірраціональних факторів на прийняття фінансових рішень індивідами та наслідків цього впливу на фінансові ринки.

Зараз на перші позиції виходить таке поняття, як «екологічне фінансування», коли в світі дуже гостро стоїть проблема охорони навколишнього природного середовища. Екологічне фінансування – це використання різних фінансових інструментів (як правило, трастів землі і торгівлі викидами) для захисту навколишнього середовища. Ця сфера є частиною як економіки навколишнього середовища, так і руху за охорону природи.

Сфера екологічного фінансування була вперше визначена Річардом Л. Сандора, американським економістом і підприємцем, коли він викладав перший в історії курс екологічного фінансування в Колумбійському університеті восени 1992 року. Економічний і ринковий аналіз, пов'язаний з фінансами, використовується для фінансування природоохоронних ініціатив, поліпшує вплив бізнесу на навколишнє середовище без шкоди для прибутковості та якості життя суспільства. Глобалізація відкрила різні інвестиційні можливості в усіх секторах бізнесу в міру розширення інтересу серед інвесторів [12].

Екологічне фінансування використовується в багатьох секторах, включаючи бізнес-корпорації, урядові установи, некомерційні організації та окремі домогосподарства. Аналіз витрат і вигід є поширеним методом, використовуваним для забезпечення економічної доцільності, коли кілька високопріоритетних проектів спільноти конкурують за доступне фінансування.

Зараз держави всього світу, включно зі Сполученими Штатами, покладаються на екологічне фінансування, у зв'язку з цим створене агентство з охорони навколишнього середовища США (ЕРА). Агентство з охорони навколишнього середовища, яке народилося у зв'язку зі зростаючою стурбованістю з приводу забруднення навколишнього середовища, було засновано 2 грудня 1970 року як об'єднання в одному агентстві різних федеральних досліджень, моніторингу, встановлення стандартів і правозастосування для забезпечення захисту навколишнього середовища.

У 1991 році у процесі підписання резолюції Радою виконавчих директорів Світового банку і відповідними домовленостями між Програмою розвитку ООН (ПРООН) та програмою ООН із навколишнього середовища (ЮНЕП) було створено міжнародну організацію – Глобальний Екологічний Фонд (ГЕФ). У 1994 році була реорганізована і вийшла з системи Світового банку та стала постійною, окремою установою. ГЕФ є фінансовим механізмом, що надає гранти для країн, які розвиваються, та країн із перехідною економікою, ця організація працює заради покращення стану глобального навколишнього середовища шляхом підтримки національних ініціатив зі сталого розвитку [6, с. 33, 34].

У більшості коледжів і університетів Європи та США є спеціальні центри екологічного фінансування.

Деякі коледжі й університети пропонують ступінь у галузі екологічного фінансування, яка зосереджена на економічному і політичному аналізі, фінансах та аналітиці, науці й техніці, а також ринках та їх регулюванні.

Інвестиційні компанії та банки, такі як Wells Fargo, працюють на екологічному ринку. Інвестиції Wells Fargo охоплюють широкий спектр екологічних проектів, включаючи альтернативні джерела енергії, енерго-ефективну інфраструктуру і гранти на розвиток спільноти. Крім своїх планів зі збільшення зелених позик та інвестицій, Wells Fargo заявив, що до 2020 року він витратить 100 мільйонів доларів на громадські гранти для місцевих ініціатив з охорони навколишнього середовища, включаючи посадку дерев і технічне обслуговування, а також некомерційні й університетські інновації для просування чистих технологій і просування більш зеленої економіки, і 1 млрд. дол. США на інвестиції з екологічними вигодами для спільнот із низьким і середнім рівнем доходу [17].

У парламенті Європейського Союзу прийнята програма LIFE, яка запущена в 1992 році і є єдиним фондом ЄС, цілком присвяченим природоохоронним і кліматичним завданням. Вона підтримує реалізацію відповідного законодавства ЄС і розроблення ключових політичних пріоритетів шляхом спільного фінансування проектів із доданою вартістю в Європі. Нині LIFE профінансував понад 4500 проектів. У червні 2018 року Європейська комісія представила пропозицію з регламенту, що встановлює нову програму LIFE на 2021–2027 роки. Програма буде підтримувати проекти у сфері природи та біорізноманіття, кругової економіки і якості життя, переходу на екологічно чисту енергію і пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них. Загалом на нову програму буде виділено 4,83 млрд. євро в цінах на 2018 рік (5,45 млрд. євро в поточних цінах) [13].

Останнім часом стає дуже актуальним такий напрям, як ведення «особистих фінансів», економісти неодноразово підкреслюють, що питання, пов'язані з ними, є невід'ємною частиною макроекономічної діяльності всієї національної економіки. Вміння користуватися своїми доходами і заощадженнями дає можливість кожному індивіду планувати свій економічний простір, виходячи з особистих потреб і вимог.

Як спеціалізована галузь «особисті фінанси» з'явилися зовсім нещодавно, хоча форми їх викладалися в університетах і школах, беруть свій початок із 20-го століття, це були курси викладання з «економіки дому» або «економіки споживання». Спочатку ця галузь ігнорувалася економістами-чоловіками, оскільки «домогосподарство», мабуть, входило в компетенцію домогосподарок [14].

Під час викладання «фінансів» у вищих навчальних закладах України цей напрям розглядається тільки в розрізі окремої теми «фінанси населення» чи «фінанси домогосподарств», але це зовсім інший аспект вивчення. Фінанси населення – це дослідження безпосередньо грошових фондів громадян та їхніх сімей з метою задоволення власних потреб. Вивчаються напрями витратання

власних доходів домогосподарств, джерела прибутків та виконання різних фінансових зобов'язань.

Водночас «особисті фінанси» вивчають все, що пов'язано з управління вашими грошима, заощадженням й інвестиціями. Вони допомагають оптимізувати доходи конкретної особи, спланувати своє майбутнє й охоплюють такі напрями, як бюджетування, банківська справа, страхування, іпотечні кредити, інвестиції, пенсійне забезпечення, податкове і майнове планування. Фахівці цієї галузі надають фінансові послуги приватним особам і домашнім господарствам, консультують їх із питань фінансових та інвестиційних можливостей.

Особисті фінанси – це досягнення особистих фінансових цілей, будь то короткострокові фінансові потреби, планування виходу на пенсію або заощадження для навчання в коледжі вашої дитини. Все залежить від вашого доходу, витрат, життєвих вимог та індивідуальних цілей і бажань, а також від того, як розробити план для задоволення цих потреб у межах ваших фінансових обмежень. Але щоб максимально використовувати свої доходи і заощадження, важливо стати фінансово грамотним, щоб ви могли розрізняти хороші і погані поради і приймати розумні рішення [14].

Чим раніше ви почнете фінансове планування, тим краще, але ніколи не пізно створити фінансові цілі, щоб забезпечити себе і свою сім'ю фінансовою безпекою та свободою. За останні десятиріччя з'явилося дуже багато різних мобільних додатків, тренінгів, пропозицій і порад від фахівців, а також роз'яснень стосовно ведення «особистих фінансів», які можна знайти на інтернет-ресурсах, не виходячи з дому, і це дає змогу вибирати для себе більш прийнятні та оптимальні варіанти.

Управляти грошима ніколи не було так просто завдяки зростаючому числу додатків для складання персональних бюджетів для смартфонів, які поміщають повсякденні фінанси в ваші руки. Level Money автоматично оновлює витрачаються кошти при здійсненні покупок кожен день, надаючи вам простий фінансовий знімок в реальному часі. Тим часом, Mint оптимізує грошові потоки, бюджети, кредитні карти, рахунки і відстеження інвестицій – все з одного місця. Він автоматично оновлює і класифікує ваші фінансові дані по мірі надходження інформації, щоб ви завжди знали, де знаходяться ваші гроші. Додаток навіть готує особливі поради та підказки.

EdX, онлайн-платформа навчання, створена Гарвардським університетом і Массачусетським технологічним інститутом, пропонує принаймні три курси, які охоплюють особисті фінанси: як заощадити гроші: прийняття розумних фінансових рішень від Каліфорнійського університету в Берклі; фінанси для всіх з Мічиганського університету; особисті фінанси з університету Пердю. Ці курси навчають вас, як працюють кредити, які види страхування ви хотіли б мати, як максимізувати свої пенсійні заощадження, як читати свій кредитний звіт і тимчасову вартість грошей [14].

Університет штату Міссурі пропонує безкоштовний онлайн-відеокурс з особистих фінансів через мобіль-

ний додаток iTunes. Цей базовий курс корисний для початківців, які хочуть дізнатися про особисті фінанси за допомогою фінансових звітів і планування свого бюджету, про те, як розумно використовувати споживчі кредити і як приймати рішення стосовно придбання автомобілів та нерухомого майна.

Як вважає Колін Райт (Colin Wright), американський блогер, мандрівник, автор книги «Як стати чудовою людиною», особисті фінанси – це більше про мислення, ніж про математику.

Висновки із цього дослідження. Характерною рисою сучасної фінансової науки є різноманітність поглядів, обговорення, дискусія, постійне вивчення з позиції суспільних інтересів. Складною і важливою місією є впровадження понять, які б відповідали розвитку сучасного світу в умовах глобалізації. З'являється низка досліджень, сфокусованих на соціально-економічному розвитку, зокрема, нові напрями вивчення цієї економічної категорії. Наприклад, було виявлено, що людські емоції (і рішення, що приймаються через них) відіграють велику роль у багатьох аспектах фінансового світу, тому сформувалися поведінкові фінанси.

В умовах зростання екологічних проблем у світі з'являється таке поняття, як екологічні фінанси. За допомогою цього напрямку фінансової науки вивчається система природоохоронних заходів, пов'язаних із відтворенням та підтриманням природних ресурсів у належному стані, а також система їх фінансування. В Україні необхідно реформувати систему фінансування охорони навколишнього середовища, досвід розвинутих країн показує, що існування адаптованого природоохоронного законодавства та належний державний контроль за його дотриманням забезпечує сприятливі умови для збереження довкілля й успішний соціально-економічний розвиток.

Перед світовою наукою постало завдання нових підходів до соціальних стандартів і збільшення добробуту населення. Неможливо побудувати демократичну державу без урахування людських цінностей. Саме тому виокремились у самостійний напрям особисті фінанси, вчені бачать людину як суб'єкта та носія індивідуальних і суспільних інтересів.

На жаль, багато людей не можуть зрозуміти, що крім тих знань, які їм викладають в школі та інституті, людина зобов'язана самостійно розширювати свій кругозір і намагатися навчатися навичкам ведення особистих фінансів і грошових відносин. Нині є маса різних моделей управління особистими фінансовими засобами, є можливість вибрати для себе оптимальний варіант, опрацювати стійкий механізм отримання достатку, розподілу коштів та їх накопичення.

Сучасна фінансова наука не стоїть на місці, а крокує і розвивається разом із потребами суспільства. Вивчення нових напрямів і засад дає можливість застосувати ці знання на практиці під час вирішення важливих завдань, які стоять перед суспільством. Оволодіння новітніми розробками з цих питань у вищих навчальних закладах України дає можливість майбутнім фахівцям бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Список літератури:

1. Артус М.М. Проблеми трактування сутності та функції категорій "фінанси". *Фінанси України*. 2007. № 4. С. 127–135.
2. Ілляшенко П. Поведінкові фінанси: історичний огляд і основні засади. *Вісник Національного банку України*. Червень 2017. С. 30–57.
3. Кривий В.І. Сутність та основні теоретичні блоки поведінкових фінансів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 23. С. 12–13. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-1-2017/5.pdf>
4. Матвійчук Н.М. Екологічне оподаткування як інструмент фінансування природоохоронних заходів держави. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 15. С. 445–450.
5. Рибалко Ю.С. Поведінкові аспекти управління фінансовим ресурсом ТНК. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 20. С. 90–98.
6. Цибуляк А.Г. Фінансування екологічних програм міжнародними організаціями в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 8. С. 32–35.
7. Шолойко, А.С. Поведінкові аспекти взаємодії учасників страхового ринку. *Економічний аналіз : зб. наук. праць Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль, 2017. Том 27. № 2. С. 116–121.
8. Finance. Reviewed by Adam Hayes. Available at: <https://www.investopedia.com/terms/f/finance.asp> (дата звернення: 06.06.2019).
9. 5 Nobel Prize-Winning Economic Theories You Should Know About. Available at: <https://www.investopedia.com/articles/economics/12/nobel-prize-winning-economic-theories.asp> (дата звернення: 03.07.2019).
10. Money, investing, and the human spirit. Available at: <https://www.behavioralfinance.com/> (дата звернення: 16.07.2019).
11. Environmental finance. Available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Environmental_finance (дата звернення: 16.07.2019).
12. Introduction to Environmental Finance. Available at: <https://www.environmentalscience.org/environmental-finance> (дата звернення: 19.07.2019).
13. LIFE programme for 2021–2027: Financing environmental and climate objectives Available at: [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2018\)628294](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2018)628294) (дата звернення: 23.07.2019).
14. Personal Finance. REVIEWED BY WILL KENTON Updated Jun 25, 2019. Available at: <https://www.investopedia.com/terms/p/personalfinance.asp> (дата звернення: 19.07.2019).
15. Ritter J.R. Behavioral finance / J.R. Ritter // *Pacific-Basin Finance Journal*. 2003. № 4. P. 429–437.
16. Thaler R. A survey of behavioral finance / R. Thaler, N. Barberis // *Handbook of the Economics of Finance* / [G.M. Constantinides, M. Harris, R.M. Stulz]. A. : Elsevier, 2003. P. 1053–1128.
17. Wells Fargo to invest \$30B in environmental financing. Available at: <https://www.greenbiz.com/blog/2012/04/23/wells-fargo-commits-30b> (дата звернення: 23.07.2019).

References:

1. Artus M.M. (2007). Problemy traktuvannya sutnosti ta funkciyi kategorij "finansy" [Problems of the interpretation of the essence and functions of the categories "finance"]. *Finansy Ukrainy*, no. 4, pp. 127–135.
2. Iliashenko P. (2017). Povedinkovi finansy: istorychni ohliad i osnovni zasady [Behavioral Finance: A Historical Review and Basic Principles]. *Visnyk natsionalnoho Banku Ukrainy*, cherven, pp. 30–57.
3. Kryvyy V.I. (2017). Sutnist ta osnovni teoretychni bloky povedinkovykh finansiv. [Essence and main theoretical blocks of behavioral finance]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu* [Scientific Herald of the International Humanitarian University], no. 23, pp. 12–13. Available at: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-1-2017/5.pdf>
4. Matviichuk N.M. (2017). Ekolohichne opodatkuvannya yak instrument finansuvannya pryrodookhoronnykh zakhodiv derzhavy [Ecological taxation as a tool for financing state environmental protection measures]. *Mykolaivskiy natsionalnyi universytet imeni V.O. Sukhomlynskoho. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 15, pp. 445–450.
5. Rybalko Y.S. (2014). Povedinkovi aspekty upravlinnia finansovym resursom TNK [Behavioral aspects of financial management of TNCs]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 20, pp. 90–98.
6. Tsybuliak A.H. (2016). Finansuvannya ekolohichnykh prohram mizhnarodnyimi orhanizatsiyamy v Ukraini [Financing of environmental programs by international organizations in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 8, pp. 32–35.
7. Sholoiko A.S. (2017). Povedinkovi aspekty vzaiemodii uchashnykiv strakhovoho rynku [Behavioral Aspects of Interaction of Insurance Market Participants]. *Ekonomichniy analiz : zb. nauk. prats Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*. Tom 27, no. 2, pp. 116–121.
8. Finance. Reviewed by Adam Hayes. Available at: <https://www.investopedia.com/terms/f/finance.asp> (povedi`nkovi finansy) (accessed 06.06.2019).
9. 5 Nobel Prize-Winning Economic Theories You Should Know About. Available at: <https://www.investopedia.com/articles/economics/12/nobel-prize-winning-economic-theories.asp> (accessed 03.07.2019).
10. Money, investing, and the human spirit. Available at: <https://www.behavioralfinance.com/> (accessed 16.07.2019).
11. Environmental finance. Available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Environmental_finance (accessed 16.07.2019).
12. Introduction to Environmental Finance. Available at: <https://www.environmentalscience.org/environmental-finance> (accessed 19.07.2019).
13. LIFE programme for 2021–2027: Financing environmental and climate objectives Available at: [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2018\)628294](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2018)628294) (accessed 23.07.2019).

14. Personal Finance. REVIEWED BY WILL KENTON Updated Jun 25, 2019. Available at: <https://www.investopedia.com/terms/p/personalfinance.asp> (accessed 19.07.2019).
15. Ritter J.R. Behavioral finance / J.R. Ritter // Pacific-Basin Finance Journal. 2003. № 4. P. 429–437.
16. Thaler R. A survey of behavioral finance / R. Thaler, N. Barberis // Handbook of the Economics of Finance / [G.M. Constantinides, M. Harris, R.M. Stulz]. A. : Elsevier, 2003. P. 1053–1128.
17. Wells Fargo to invest \$30B in environmental financing. Available at: <https://www.greebiz.com/blog/2012/04/23/wells-fargo-commits-30b> (accessed 23.07.2019).

НОВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВОЙ НАУКИ В СВЯЗИ С ПОТРЕБНОСТЯМИ ОБЩЕСТВА И ГЛОБАЛИЗАЦИЕЙ ЭКОНОМИКИ

Статья посвящена рассмотрению новых тенденций и направлений финансовой науки за последние десятилетия в связи с глобализацией экономики и новыми потребностями общества. Используя финансы, государство выполняет социальную функцию общественного благосостояния. Наука о финансах меняется вместе с развитием человечества, новыми целями и задачами, которые нужно решать в свете последних преобразований. Финансовая наука призвана содействовать в урегулировании таких вопросов, как: охрана окружающей среды, планирование личного финансового пространства, принятие правильных финансовых решений; в разрешении социальных вопросов и других насущных проблем. Это наука развивающаяся, которая моделирует и меняется, изучение ее становится более интересным и полезным для молодежи, потому что раскрывает новые возможности и подходы. Специалисты-финансисты разных направлений, особенно тех, которые появились недавно, становятся более конкурентоспособными на рынке труда.

Ключевые слова. поведенческие финансы, теория перспектив, экологическое финансирование, личные финансы, инвестиционные возможности, оптимизация денежных потоков, составление персональных бюджетов.

NEW DIRECTIONS IN THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL SCIENCE IN CONNECTION WITH THE NEEDS OF SOCIETY AND THE GLOBALIZATION OF THE ECONOMY

The article considers new directions in the development of financial science in connection with the new needs of socio-economic life of society. Our life is changing, society is facing new tasks and priorities, the science of finances is changing and developing along with the society. It aims to assist in solving the complex challenges facing society, in particular, environmental protection, planning of personal financial space, psychological reasons for making financial decisions, etc. Research results of this area are directed to improve public relations, increase the efficiency of socio-economic development, and strengthen the financial security of the state. Financial science is considered as the doctrine of the essence of finance in society at different stages of its development, it must serve the real economy, change and improve the basis of the economic system of the state. Each new historical stage of socio-economic development in the field of finances is marked with the expansion of scientific knowledge about the financial world, methods, concepts, technologies, analysis, the formation of various theories, their essence and practical application. Based on financial and economic views, substantiations, approaches, a financial doctrine is formed as a system of the strategy of financial development of the country. Modern scientists pay attention to solving and overcoming problems related to poverty, unemployment, environmental protection. The moral and ethical aspects of financial science are increasing, it becomes an important instrument of influence on the economy and policy. By means of our article, we wanted to consider and explore new directions of development of financial science in the last decades, what events, needs of our life, challenges to society gave impetus to their development. To show that the science of finance is dynamically developing and helping to solve the complex issues facing humanity. The main purpose of finance is to satisfy the needs of society and production development, as well as to provide each individual, business entity, state institution, and society as a whole with sufficient financial resources.

Key words: behavioural finance, perspective theory, environmental finance, personal finance, investment opportunities, cash flow optimization, personal budgeting.